

Merhaba

2001 yılında yaşanan krizin ardından 2002'nin 6 aylık leasing verilerinin olumlu olması sektörümüze moral kaynağı oldu. 2001 yılında USD bazında % 55 daralan leasing işlem hacmi özellikle 2002'nin ikinci çeyreğinde ivme kaydederek, ilk altı ayda bir önceki yılın aynı dönemine göre % 48 artış gerçekleştirmiş ve böylece 2000 yılındaki aynı dönem işlem hacmine yaklaşmış oldu. Ancak piyasalardaki seçim rüzgarları, yatırım kararlarını olumsuz etkilediğinden sektörümüzdeki olumlu havanın sene sonu beklentilerine yansıtıldığını maalesef söyleyemiyoruz.

Sektörümüzdeki son gelişmelerden biri, IMF'ye verilen 30. Temmuz tarihli Niyet mektubunda yer alan, finansal kiralama sektörünün de içinde bulunduğu bankacılık dışı mali kurumların denetiminin Hazine Müsteşarlığı'ndan BDDK'ye devredileceğine ilişkin haber oldu. Konu ile ilgili bültenimizde iki görüş yazısı yer alıyor. Bunlardan biri Fider başkanı Sn. Dursun Akbulut'un yazısı "Başkan'dan" bölümümüzde, diğeri ise Yönetim Danışmanı ve Fider Eski Başkanı Sn. Ahmet Buldam'ın yazısı "Görüş" bölümümüzde yer alıyor. Ayrıca Sn. Buldam yazılarıyla bundan böyle her sayımızda yer alacak. Kendisi sektörümüzden profesyonel anlamda ayrılmış olmasına karşın gönül bağı koparmayarak, bilgi birikimiyle sektörümüze ışık tutacak katkılarına sürdürmektedir. Kendisine teşekkür ediyoruz.

Bu sayımızda yer alan araştırma konumuz Serbest Bölgelerde faaliyet gösteren firmalara leasing yoluyla finansman sağlanması. İst. Gümrükleri Başmüdür Yardımcısı Sn. Hakan Toker'in konuyu Gümrük Mevzuatı açısından değerlendiren yazısı ile Maje Müşavirlik/Sn. Harun Arıduru'nun kambiyo mevzuatı açısından değerlendiren yazıları bültenimizde yer alıyor. Ayrıca Fider Hukuk Komitemizden, BNP-Ak-Dresdner Leasing/ Av. Perihan Şenses uygulamayı tüm yönleriyle değerlendiren bir yazısıyla bültenimize katkıda bulundu. Kendilerine teşekkür ediyoruz.

Ülke raporunda, Avrupa'da leasing hacminde 2001 yılında üçüncü sırada, gayrimenkul leasinginde ise birinci sırada yer alan İtalya'yı inceledik.

Bir sonraki sayımızda buluşmak üzere
Sağlıcakla kalın... FİDER

Serbest Bölgeler ve Finansal Kiralama

A. Hakan TOKER*

I - 4458 Sayılı "Yeni" Gümrük Kanunu ve Gümrük Yönetmeliği'ne Göre Serbest Bölgeler:

Dış Ticaret Mevzuatı ile Gümrük Mevzuatında Serbest Bölgeler fonksiyonları açısından değerlendirilerek, ayrı ayrı tanımlanmışlardır. Gümrük Mevzuatına göre Serbest Bölgeler: Serbest dolaşımda olmayan eşyanın herhangi bir gümrük rejimine tabi tutulmaksızın ve serbest dolaşıma sokulmaksızın, gümrük mevzuatının öngördüğü haller dışında kullanılmamak ve tüketilmemek kaydıyla konulduğu, ticaret politikası önlemleri ve kambiyo ile ithalat vergileri bakımından Türkiye Gümrük Bölgesi (Eski tanımlamaya göre, Türk Gümrük Hatı) dışında kabul edilen, serbest dolaşımdaki eşyanın konulması halinde ise ihracat hükümlerinden yararlanabildiği yerlerdir.

Serbest bölgelerin sınırları ile giriş ve çıkış noktaları Gümrük İdarelerinin denetimindedir. Bir Serbest Bölgeye giriş veya çıkış yapan kişiler ve taşıma araçları gümrük muayenesine tabi tutulur. Serbest Bölgeye giren eşyanın gümrük idaresine sunulmasına gerek yoktur.

Ancak, Serbest Bölgeye girişle sona erecek bir gümrük rejimine tabi olan, Serbest Bölgeye girişle ithalat vergileri geri verilecek olan veya ihracat kaydıyla serbest bölgeye konulan eşyanın gerekli gümrük işlemine tabi tutulması şarttır.

Eşyanın Serbest Bölgelerde kalabileceği süre sınırsızdır. Serbest Bölgede bulunan serbest dolaşıma girmemiş eşya; Serbest Dolaşıma Giriş Rejimine tabi tutulabilir, izne gerek olmadan Elleçleme işlemine tabi tutulabilir, Dahilde İşleme Rejimine tabi tutulabilir, Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimine tabii tutulabilir, Geçici İthalat Rejimine tabi tutulabilir, gümrüğe terk edilebilir.

Eşya serbest bölgede tüketilemez, kullanılamaz. Eşyanın serbest bölge içerisinde bir depodan başka bir depoya aktarılması ile ilgili belgeler gümrük idaresinin incelemesine hazır bulundurulur. Serbest bölgelerde gümrük denetlemesi giriş ve çıkışlarda yapılabileceği gibi eşyanın depolandığı yerlerde de yapılabilir. Giriş ve çıkışlarda taşıma belgelerinin bir örneği gümrük idaresine verilir veya incelemesine sunulur. Taşıma belgesi; eşyanın vasıflarının belirlenmesine yarayacak nakliye senedi, teslim makbuzu, özet beyan veya sevkiyat pusulası olabi-

Devamı Sf. 4'de

Başkan'dan

IMF'ye verilen üçüncü gözden geçirmeye ilişkin Niyet Mektubu çerçevesinde Finansal Kiralama Şirketleri dahil olmak üzere Bankacılık Dışı Mali Kurumların denetiminin Hazine Müsteşarlığı'ndan alınarak Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumuna devredilmesi öngörülmüştür.

Bilindiği üzere leasing işlemleri (bu işlemin Türkiye'de karşılığı Finansal Kiralama olarak kullanılmaktadır) bir kredilendirme işlemi olmanın yanında bakım onarım dahil kiralama hizmeti sağlayan işlemlerden de oluşmaktadır. Bu nedenle leasing şirketleri kredilendirme yanında kiralama hizmeti de sunan kuruluşlar olarak bilinmektedir. Diğer taraftan tamamen kredilendirme amaçlı leasing işlemlerinde kredi değerlendirmesi bankaların kredi değerlendirmesinden bir takım farklılıklar arz etmektedir. Mülkiyet hakkının getirdiği pratik ve hukuki avantajlarla kiralanan malın üçüncü şahıslara devrinin ve satışının mümkün olmaması ve kiralanan malın ikinci el değeri gibi hususlar bankacılıktaki kredi değerlendirmesinden farklılıkları oluşturmaktadır.

Leasing, bankacılık kanunu ve kuralları gereği kredilendirme değerlendirmesine göre kredilendirilemeyen ancak iş yapma potansiyeli olan ve ülkenin kalkınmasında önemli bir yer teşkil eden küçük ve orta ölçekli firmalara kaynak ve hizmet temin etme amacıyla geliştirilmiş bir metottür ve leasingin doğuşu ve gelişimi bu bazda oluşmuştur. Ayrıca son dönemlerde gelişmiş ülkelerde yaygın olarak kullanılan ve devir opsiyonsuz kiralama (operasyonel veya faaliyet kiralaması) yapan banka iştiraki leasing firmalarının yanında bankacılıkla ilgisi olmayan bir çok üretici ve satıcı (captive) firmaların kurmuş olduğu leasing firmaları ağırlıklı olarak faaliyet kiralaması hizmeti sunmaktadırlar. Bunlara örnek olarak HP, IBM, FIAT, SIEMENS, GE, VOLVO, MERCEDES gibi üretici firmaların kurmuş olduğu leasing firmaları gösterilebilir.

Leasing firmalarının faaliyeti ve denetimi ile ilgili olarak dünyadaki uygulamalara baktığımızda genel olarak aşağıdaki ortak eğilimin mevcut olduğunu görüyoruz. Banka iştiraki olan veya kaynak temini için mevduat toplayan veya finansman bonusu ihraç eden leasing şirketleri dolaylı ve dolaysız olarak bankacı-

lık denetim ve kurallarına tabi olmakta ancak banka iştiraki olmayan veya mevduat toplamayan leasing firmaları bankacılık düzenleme ve denetimine tabi olmayıp kısmen ticari bir şirket gibi faaliyet göstermekte kısmen de bazı düzenlemelere tabi olmaktadır.

Gelişmiş ülkelerde leasing sektörünün genel yapısına baktığımızda banka iştiraki olmayan leasing firmalarının ağırlıklarının artmakta olduğu ve leasing işlemlerinde operasyonel kiralamanın ağırlık kazandığı diğer bir değişle kredi riskinden çok kiralanan malla ilgili riskin varolduğu ve bakım onarım dahil tam teşekküllü servis sağlayan leasing işlemlerinin yaygınlaştığını görüyoruz.

Bu gelişmeler gözönüne alındığında leasing işlemlerinin bankacılık düzenleme ve denetimine tabi tutulması, sektörün gelişimini engelleyecek ve özellikle küçük ve orta ölçekli şirketlere kaynak ve hizmet aktarımında da güçlükler yaratacaktır.

Mevcut durumda banka iştiraki olan leasing firmaları konsolide bazda Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından dolaylı olarak zaten denetlenmektedir. Ancak sektörde ağırlıklı olarak banka iştiraki olan leasing şirketleri faaliyet göstermekte olduğu veya başka sebepler gözönüne alınarak daha sıkı bir denetim getirilmesi düşünülüyor ise, bunu yapmanın en iyi yolu Mali Kurumları Düzenleme ve Denetleme Kurumu oluşturularak bu kurum bünyesinde bankacılık ve diğer mali kurumlarla ilgili alt birimlere (leasing ve factoring gibi) yer vermektir.

Bu şekilde düzenleme yapılması halinde her birim kendi ilgi alanı ile ilgili bilgi birikimine, deneyime ve lisana sahip olacak ve ilgili sektörlerin sıhhatli bir şekilde gelişmesine ve denetlenmesine katkıda bulunabilecektir. Bu nedenle finansal kiralama şirketlerinin mevcut hali ile Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumuna bağlanması yanlış olacaktır.

Bu konu ile ilgili olarak doğru olanın bulunup yapılmasına yardımcı olmak için önümüzdeki günlerde dernek olarak ilgili kuruluşlar nezdinde girişimlerde bulunulacaktır.

Saygılarımla,
Dursun AKBULUT
Yönetim Kurulu Başkanı

KURSLAR...SEMİNERLER

🔑 Credit Analysis & Risk Assessment
Kredi Analizi ve Risk Ölçümü
Euromoney/ 7-8 Ekim 2002, Londra

🔑 Managing Residual Value Risk
Artık Değer Risk Yönetimi
Euromoney/ 21-22 Kasım 2002, Londra

🔑 Securitisation of Lease Backed Receivables
Leasing Alacaklarının Menkul Kıymetleştirilmesi
Euromoney/ 12-13 Aralık 2002, Londra

🔑 Money Laundering in Central and Eastern Europe
Orta ve Doğu Avrupa Ülkelerinde Kara Para Aklanmasının Önlenmesi International Professional Conferences Ltd./ 6-7 Kasım 2002, Prag

Yapı Kredi Leasing'den Aktiviteler

Yapı Kredi Leasing, yaz döneminde iki ayrı faaliyet düzenledi. Bunlardan biri şirketin gelecekte olarak her yıl gerçekleştirdiği Bahçelievler Çocuk Yuvası'ndaki (Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu) yaz şenliği idi. 350 çocuğun katılımıyla yapılan şenlikte, çocuklar kendileri için hazırlanan aktivitelerle doyuya eğlenme imkanı buldular.

Şirketin ikinci aktivitesi ise, Ağustos ayında yapılan Bowling turnuvasıydı. Turnuvada şirket çalışanları hem şirket performanslarını kutladılar hem de kendi aralarında tatlı bir rekabet yaşadılar.

Koçlease Avantaj Filo Uygulamasına Başladı

Koçlease ve Otokoç tarafından Ford Otosan ürünlerinin satış ve satış sonrası hizmetlerini sunan "Avantaj Filo" uygulamasına başladıkları kaydedildi. Bu uygulama ile şirketler ihtiyaçları kadar araç kiralarken, araçların tüm bakım, sigorta ve diğer yükümlülüklerini Koçlease ve Otokoç'un üstlendiği belirtiliyor. Kiracı şirket ise araç ile ilgili sadece benzin masraflarını üstleniyor ve yaygın servis hizmetinden öncelikli olarak yararlanıyor. Söz konusu paket kapsamında uzun süreli arıza yada hasar durumunda kiracı firmalara gecici araç da tahsis ediliyor. Avantaj Filo kapsamında binek ve ticari araçlara 24 ve 36 ay vadeli kiralama hizmeti sunulduğunu belirten Koçlease yetkilileri, firmaların filo ile ilgili istihdam ve araçların dönem sonunda satış sorununun da çözüldüğünü ve şirketlerin böylece sabit ve öngörülebilir harcamalar ile daha sağlıklı harcama bütçesi yapabileceklerini belirtiyorlar. Avantaj Filo uygulamasından yararlananlar, araçların 2. el satış riskini taşıyor ve proje kapsamında sözleşme süresi sonunda kiracı şirketler yeni bir filo kiralayabiliyor veya araçları önceden belirlenen bir bedel üzerinden satın alma şansına sahip olabiliyor.

Garanti Leasing-Aktif Leasing Birleşmesi

Doğuş Holding grubu şirketlerinden Aktif Leasing ve Garanti Leasing'in birleşme işlemleri tamamlandı. 08.08.2002 tarihinde Aktif Finansal Kiralama A.Ş.'nin aktif ve pasifi ile Garanti Finansal Kiralama A.Ş.'ne devir edilmesi suretiyle birleştirilmesi için Yönetim Kurulu kararı alınmıştı. İstanbul Ticaret Sicil Memurluğu 30 Eylül'de Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın 27.09.2002 tarihinde onayından geçen tadil mukavelesini ve pay cetvelini tescil ederek, bu tarih itibarı ile Aktif Finansal Kiralama A.Ş. (Aktif Leasing)'nin tüm alacak ve borçları Garanti Finansal Kiralama A.Ş. (Garanti Leasing)'ne devir edilmesi suretiyle birleştirildi.

Şirket yetkilileri, birleşmeyle birlikte Garanti Factoring Hizmetleri A.Ş.'nin, bağlı ortaklıklarda bulunan Aktif Finansal Kiralama A.Ş.'nin yerine, Garanti Finansal Kiralama A.Ş.'ne %5.86 oranında iştirak etmiş olduğunu belirttiler.

KISA...KISA...

Vakıf Leasing -Vakıf Deniz

Leasing

Vakıfbank iştiraklerinden Vakıf Leasing ve Vakıf Deniz Leasing, Temmuz ayında iki grup şirketinin birleşmesine yönelik Yönetim Kurulu kararı aldı. Birleşmeye ilgili çalışmalar ilgili şirketler bünyesinde devam ediyor.

MNG Leasing Üyemiz Oldu

MNG Bank iştiraki, MNG Finansal Kiralama A.Ş. Haziran ayında Fider üyesi oldu. Leasing faaliyetine Nisan 1999 tarihinde başlayan kuruluşun Genel Müdür'lüğünü aynı zamanda MNG Bank Genel Müdürü olan Murat Kuloğlu yürütüyor.

Site Leasing

Yönetimi TMSF'na geçen leasing şirketlerinden Site Leasing'in satış işlemleri tamamlandı. Ülker grubu tarafından satın alınan Site Leasing'in ismi "Fon Finansal Kiralama A.Ş." olarak değişti ve daha önce Kuveyt Türk A.Ş.'de Genel Müdür Yardımcılığı görevini yürüten Adnan Ağaoğlu şirketin Yönetim Kurulu üyeliğine atandı. Şirketin Genel Müdürlük görevini İlhan Öztürk yürütüyor.

Ulusal Leasing

TMSF bünyesinde bulunan Ulusal Leasing ise Kızılkaplan Faktoring tarafından satın alındı. 1996 yılında kurulan ve merkezi Ankara'da olan Kızılkaplan faktoring finans sektöründe bugüne kadar faktoring ile yer alırken, ürün yelpazesini genişleterek leasing ile de yatırımlara finans imkanı yaratmayı hedefliyor.

Serbest Bölgelerde Faaliyet Gösteren Kuruluşlara Leasing (Finansal Kiralama) Yoluyla Finansman Sağlanmasındaki Uygulamaların Gümrük Mevzuatı Açısından Değerlendirilmesi

A. Hakan TOKER*

Baştarafı Sf. 1'de

lır. Serbest dolaşımda olan veya olmayan her türlü eşya serbest bölgelere konulabilir. Yanıcı, parlayıcı maddeler amacına uygun bölümlere konulabilir.

Serbest bölgedeki eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesi'ne getirilmesi veya Serbest Bölgeye geri getirilmesi halinde statü belgesi eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesi'nde serbest dolaşım hakkını kazanmış olduğunu kanıtlar. Gümrük Statüsü, eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesi'nde serbest dolaşım hakkını kazanıp kazanmadığının belirlenmesidir.

II – 3218 Sayılı Serbest Bölgeler Kanunu Hükümleri Çerçevesinde Serbest Bölgeler:

Bu kanun, Türkiye'de ihracat için yatırım ve üretimi arttırmak, yabancı sermaye ve teknoloji girişini hızlandırmak, ekonominin girdi ihtiyacını ucuz ve düzenli şekilde temin etmek, dış finansman ve ticaret olanaklarından daha fazla yararlanmak amacını taşımaktadır. Serbest bölgelerin yerlerini ve sınırlarını Bakanlar Kurulu belirler, yerli ve yabancı firmalar Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'ndan ruhsat almak kaydıyla Serbest Bölgede faaliyet gösterirler. Serbest Bölgelerde; Vergi, resim, harç, Gümrük, Kambiyo mükellefiyetlerine dair mevzuat hükümleri uygulanmaz (Her ne kadar gümrük mükellefiyetine dair mevzuat uygulanmaz deniyorsa da Gümrük Kanununa göre gümrük idarelerinin gözetim ve denetim görev ve sorumlulukları bulunmaktadır); Türkiye'deki tam ve dar mükellef gerçek ve tüzel kişilerin serbest bölgelerdeki faaliyetleri nedeniyle elde ettikleri kazanç ve iratlar, Türkiye'nin diğer yerlerine getirildiğinin kambiyo mevzuatına göre belgelenmesi halinde gelir ve kurumlar vergisinden muaftır.

Serbest Bölge ile Türkiye'nin diğer yerleri arasında yapılacak ticaret, dış ticaret rejimine tabidir. Serbest bölge ile diğer ülkeler ve serbest bölgeler arasında dış ticaret rejimi uygulanmaz. Bedeli 500 USD dan az olan Türkiye kaynaklı mallar ihracat rejimine tabi tutulmayabilir. Serbest bölgelerdeki faaliyetlerle ilgili ödemeler dövizle yapılır. Bakanlar Kurulu Türk Lirası ile ödeme yapılmasına karar verebilir.

III - 3218 Sayılı Serbest Bölgeler Kanunu Çerçevesinde, Serbest Bölgelerde Uygulanmayan Mevzuat Hükümleri:

Serbest Bölgelerde, yabancı uyruklu personel ve yönetici çalıştırılabilir. Türk Sosyal Güvenlik Mevzuatı uygulanır. 1580 Sayılı Belediye Kanunu'nun 15. maddesinin 5, 22, 25, 32 ve 47. bentleri dışında kalan hükümleri uygulanmaz. 5682 Sayılı Pasaport Kanunu, 5683 Sayılı Yabancıların Türkiye'de seyahat ve ikametleri Kanunu, 2007 Sayılı Türkiye'deki Türk vatan-

daşlarına tahsis edilen Sanat ve Hizmetler Hakkında Kanun, 6224 Sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu, 2677 Sayılı Sivil Hava Meydanları, Limanlar, Sınır Kapılarında Görev ve Hizmetlerin Yürütülmesi Hakkında Kanun, 1050 Sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanunu, 832 Sayılı Sayıştay Kanunu, 2886 Sayılı Devlet İhale Kanunu ve diğer kanunların bu kanuna aykırı hükümleri uygulanmaz. Serbest Bölgenin faaliyete geçmesini takip eden 10 yıl içinde Grev – Lokavt ve arabuluculuk hükümleri uygulanmaz.

IV - Serbest Bölgelerin Kurulma Amacı, Mevzuatı ve Teşvikleri:

Türkiye'de Serbest Bölgelerin kuruluşu amacı, özellikle ihracat kapasitemizi arttırmak amacıyla yatırım ve üretimi arttırmak yabancı sermaye ve teknoloji girişini hızlandırmak ekonominin girdi ihtiyacını ucuz ve düzenli şekilde temin etmek, dış finansman ve ticaret imkanlarından daha fazla yararlanmak üzere tanımlamak mümkündür.

Türkiye Serbest Bölgelerinde sağlanan Teşvikler :

- 1- Müteşebbislerin ve işçilerin Serbest Bölgeden elde ettikleri, kazançlar gelir ve kurumlar vergileri de dahil olmak üzere her türlü vergiden muaftır.
- 2- Serbest Bölgeye gelen mallardan Gümrük Vergisi alınmaz.
- 3- Tam veya dar mükellef gerçek ve tüzel kişiler karlarını gelirlerini yine vergisiz olarak kolaylıkla yurtdışına transfer edebilirler.
- 4- Serbest Bölgelerde Ekonomik İşler Yüksek Koordinasyon Kurulu'nca uygun görülecek her türlü sanayi, ticari ve hizmetle ilgili faaliyetler yapılabilir.
- 5- Fiyat, kalite ve standartlarla ilgili olarak kamu kurum ve kuruluşlarına kanunlarla ve diğer mevzuatla verilen yetkiler serbest bölgelerde uygulanmaz.
- 6- Serbest Bölgedeki faaliyetlerle ilgili her türlü ödemeler dövizle yapılır. Bakanlar Kurulu ödemelerin Türk Lirası olarak yapılmasına da karar verebilir.
- 7- Müteşebbisler Serbest Bölgedeki bankalardan uygun faizle kredi kullanabilir böylece sermaye maliyetini asgariye indirebilir.
- 8- Serbest Bölge işletilmesi özel sektör ağırlıklı şirketler tarafından gerçekleştirilecektir.
- 9- Yatırım ve İşletme aşamalarında tüm sorumluluğun bir otorite tarafından üstlenilmesiyle bürokrasi ve kırtasiyecilik asgariye indirilmiştir.
- 10- Serbest Bölge ile diğer ülkeler ve Serbest Bölgeler arasında Dış Ticaret Rejimi uygulanmaz. Bedeli 500 ABD dolarının altında olan Türkiye mahreçli mallar is-

teğe bağlı olarak ihracat rejimine tabi tutulmayabilir. Serbest Bölgeler Gümrük Hattı Dışı sayılır ve bu bölgede vergi, resim, harç, gümrük ve kambiyo mükellefiyetlerine dair mevzuat hükümleri uygulanmaz. İşletici kuruluşlar ve kullanıcılar yatırım ve üretim safhalarında Bakanlar Kurulunca belirlenecek teşviklerden yararlandırılabilir. Türkiye' deki tam ve dar mükellef gerçek ve tüzel kişilerin serbest bölgedeki faaliyetleri dolayısıyla elde ettikleri kazanç ve iratlar, Türkiye'nin diğer yerlerine getirildiğinde kambiyo mevzuatına göre - bu durumun - tevsiki halinde de gelir ve kurumlar vergisinden muaftır.

Serbest Bölgelerin Amacı:

Serbest Bölgelerin amaçlarını dört maddede toplamak mümkündür.

- 1- Türkiye'de ihracat için yatırım ve üretme artırmak.
- 2- Yabancı sermaye ve teknoloji girişini hızlandırmak.
- 3- Ekonominin girdi ihtiyacını ucuz ve düzenli şekilde temin etmek
- 4- Dış finansman ve ticaret imkanlarından daha fazla yararlanmak.

IV - Serbest Bölgede Kullanılacak Bir Malın Finansal Kiralama Yoluyla Temininde (Serbest Bölgeye Gönderilmesinde) Gümrük Mevzuatı Açısından Uygulanacak Prosedür:

4458 Sayılı Gümrük Kanunu' na bağlı Gümrük Yönetmeliğinin "Geçici Olarak Çıkan Taahhütler ve Eşya" başlıklı 550. maddesinde geri getirilmek kaydıyla Yabancı bir ülkeye gönderilecek gayri Ticari nitelikteki eşyanın çıkışında yükümlüsü tarafından 3 nüsha olarak düzenlenecek 69 No' lu GY Eki "Türkiye Gümrük Bölgesi Dışına Gönderilen Gayri Ticari Eşyaya ait Geçici İhracat Beyannamesi ve Taahhütname" nin gümrük İdaresine ibraz edilmesinin gerektiği hüküm altına alınmış ise de, geri getirilmek üzere geçici olarak yabancı bir ülkeye gönderilecek Ticari eşya ile ilgili olarak ve yine bu kapsamda Gümrük Yönetmeliği'nin Serbest Bölgeler başlıklı 518 nci ve müteakip maddelerinde de konu ile ilgili herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.

Ancak 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu uyarınca yurt dışına geçici çıkışı yapılacak eşya için;

24537 sayılı 28.09.2001 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan Gümrük Genel Tebliği (Gümrük İşlemleri) Seri No: 4 sayılı Tebliğin 9. maddesi ile, Başbakanlık Gümrük Müsteşarlığı Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün 2000/51 sayılı Genelgesi gereği, Finansal Kiralama Sözleşmesinin noter tasitli bir fotokopisi ile birlikte, (Finansal Kiralama Sözleşmesinin Serbest Bölgede Kullanıcı firma ile yapılmış olması gerekmektedir.) geçici çıkış beyannamesi ve Finansal Kiralama süresi (4 Yıl) ile sınırlı Taahhütname alınmak suretiyle ve ayrıca beyanname üzerinde eşyanın marka seri numarası model yılı gibi ayırt edici özellikleri de belirtilmek

suretiyle eşyanın Serbest Bölgeye çıkış (gönderiliş) işlemi gümrük idaresince gerçekleştirilir.

VI - Serbest Bölgeye Yapılan Leasing İşlemlerinde Malın Kiralayana Geri Dönmesi Durumunda Uygulanacak Prosedür:

Finansal Kiralama Konusu eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesine geri dönmesi durumunda 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 168/1 maddesi ile Gümrük Yönetmeliği'nin 552. maddesine istinaden ayniyeti tespit edilmek suretiyle, gümrük vergilerinden muaf olarak giriş beyannamesi ile ithal işlemleri tamamlanır.

VII - Serbest Bölgede Kurulan Bir Firma ile Serbest Bölgede Şubesi Olan Bir Firmaya Uygulanacak Prosedür:

Serbest Bölgeler Kanununa göre; Kullanıcı: "Faaliyet ruhsatı alan ve bölgede belli bir işyeri bulunan gerçek veya tüzel kişiyi" ifade etmektedir. Serbest Bölgede kurulan bir firma ile Serbest Bölgede Şubesi olan bir firmanın uygulama açısından hiçbir farklılığı bulunmamaktadır. Serbest Bölgede Şube olarak kurulmuş firmanın Türkiye Gümrük bölgesi içinde kurulan Merkez Şubesinden ayrı bir tüzel kişiliğe tabi olması nedeniyle; Şube olarak kurulmuş birimin, Gümrük Tekniğine göre Leasing açısından Serbest Bölgede kurulan herhangi bir firma (ana firma) ile bir farkı bulunmamaktadır.

Bu nedenle Türkiye Gümrük Bölgesi'nde yerleşik bir firmanın Serbest Bölgede bulunan şubesine Leasing kapsamında yapacağı ihracat işlemleri yukarıda belirtilen prosedüre tabidir.

VIII - Serbest Bölgeye Yapılan Leasing İşlemleri Geçici İhracat Prosedürüne Tabi Olmasına Karşın, Transit Ticaret Yoluyla Eşyanın Millileştirilmeden Leasinge Konu Olması Mümkün Olabilir mi?

Transit Ticaret:Alış ve Satış bedelleri arasında lehte fark esas olmak üzere malların transit olarak veya doğrudan doğruya bir ülkeden başka bir ülkeye satılmasıdır.

Transit ticarete eşyanın satılması, söz konusudur, Finansal Kiralamada ise, eşyanın ilk aşamada satılması söz konusu olmayıp, eşyanın zilyetliğini her türlü faydayı sağlamak üzere ve belli bir süre feshedilmemek şartı ile kira bedeli karşılığında kiracıya bırakılmasıdır. Finansal Kiralama konusu malın mülkiyeti kiralayana şirkete aittir, ancak taraflar sözleşmede sözleşme süresi sonunda kiracının malın mülkiyetini satın alma hakkını haiz olacağını kararlaştırabilirler.

Bu yönüyle incelendiğinde, eşyanın Transit Ticaret yoluyla millileştirilmeden leasinge konu olması mümkün değildir.

**İstanbul Gümrükleri BşMd. Yrd. /
İ.Ü.; İst. Tic. Ün. DTE Dış Ticaret ve
Gümrük Mevzuatı Eğitmeni*

Serbest Bölgelere Leasing (Finansal Kiralama)

Harun ARIDURU / Maje Müşavirlik

Türkiye’de ihracat için yatırım ve üretimi artırmak, yabancı sermaye ve teknoloji girişini hızlandırmak, ekonominin girdi ihtiyacını ucuz ve düzenli şekilde temin etmek, dış finansman ve ticaret imkanlarından daha fazla yararlanmak üzere, serbest bölgelerin kurulması 06.06.1985 tarih ve 3218 sayılı Kanun ile kararlaştırılmıştır. Kanunda belirtilmiş olan amaçlardan en önemlisi ihracat için yatırım ve üretimi artırmak olup, T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı Serbest Bölgeler Genel Müdürlüğü serbest bölgelerde faaliyet göstermek için yapılan izin müracaatlarını değerlendirirken öncelikle bu hususu göz önünde bulundurmaktadır. Kanunun yayımlandığı 1985 yılından günümüze kadar kurulan 21 adet serbest bölgede 30.06.2002 tarihi itibarı ile 2696 sı yerli 531 i ise yabancı olmak üzere toplam 3227 firma izin alarak faaliyete başlamıştır. Serbest bölgelerde kurulu firmaların işlem hacmi ise 2002 Ocak-Haziran döneminde 4.747.085.000 ABD dolarına ulaşmış bulunmaktadır.

Diğer taraftan ülkemizde finansal kiralama düzenleyen 3226 sayılı Kanunda Serbest Bölgeler Kanununun yayımlandığı 1985 yılında yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. 3226 sayılı Kanun ile "finansman sağlamaya yönelik finansal kiralama" düzenlenmiş olmasına rağmen aradan geçen 17 yıl içerisinde ülkemizde kurulu bulunan finansal kiralama firmaları serbest bölgelerde gerçekleştirilen ticaret hacmi içerisinde pay sahibi olamamışlardır. Finansal Kiralama firmalarının serbest bölge ticaret hacmi içerisinde yer edinmemeleri konusunda bir çok gerekçe olsa da bunlardan iki tanesi ön plana çıkmaktadır. Bunlardan birincisi ülkemizde finansal kiralama enstrümanlarından yalnızca birinin –finansal leasing- kullanılıyor olması, diğer enstrümanların kullanılması ile ilgili yasal düzenlemelerin yıllardır yapı(la)maması ile ilgilidir. Söz konusu enstrüman ise serbest bölge işlemlerinde KDV ve vergisel avantajları yitirmesinden dolayı tercih edilme önceliğini yitirmektedir. Serbest bölge ticaret hacmi içerisinde yer edinmemenin diğer önemli nedeni ise aşağıda açıklamaya çalışacağımız gerek ihracat leasingi gerekse transit ticaret konusundaki yasal düzenlemelerin ve uygulamanın yeterince bilinmemesidir.

SERBEST BÖLGELERE LEASING (FİNANSAL KİRALAMA) İŞLEMİ

Serbest bölgeler ülkenin siyasi sınırları içinde olmakla beraber gümrük hattı dışında sayıldığından serbest bölge ile Türkiye’nin diğer bölgeleri arasında yapılacak ticaret, dış ticaret rejimine tabidir. Bu nedenle Türkiye’den serbest bölgelere yapılacak olan leasing işlemlerinde İhracat Rejimi hükümleri, diğer ülkelerden serbest bölgelere yapılacak olan leasing işlemlerinde ise transit ticaret rejimi uygulanır.

GEÇİCİ İHRACAT

Finansal kiralama yolu ile yapılacak olan ihracatlar da malın mülkiyeti finansal kiralama firmasında olacağından kati ihracat yapma imkanı bulunmamaktadır. Bu nedenle ihracat işlemi geçici ihracat rejimi hükümlerine tabi olarak gerçekleştirilecektir. Geçici ihracat işlemi ile ilgili olarak geçmiş yıllarda yapılan uygulamalarda 1615 sayılı Kanunun 132-1b maddesinde belirlenen 2 yıllık geçici ihraç süresi, sözleşme süresinin kanunen 4 yıl olma zorunluluğu nedeni ile aynı kanunun 175 inci maddesinde belirtilen zorlayıcı sebep kapsamında değerlendirilerek 4 yıl olarak uzatılıyordu. Söz konusu uzatım işlemi için sözleşmenin bir örneği ile Gümrük Müsteşarlığına müracaat ediliyor ve süre uza-

tım izni Gümrük Müsteşarlığından alınıyordu. Ancak Gümrük Müsteşarlığından alınan izinler 2-3 ayda sonuçlandığından pratikte işlem yapamamak gibi fiili bir durum yaratılıyor, zaten çok az olan işlem talepleri de bu nedenle gündemden düşüyordu.

Bu konudaki sorunların Gümrük Müsteşarlığı nezdinde gündeme getirilmesi ile birlikte Müsteşarlık 2000 yılında 51 sayılı genelgeyi yayımlayarak Müsteşarlıktan izin almaya gerek kalmadan geçici ihracatla ilgili taleplerin doğrudan ilgili gümrük müdürlüğüne yapılmasına karar vermiştir. 2000/51 sayılı genelge gereği finansal kiralama firmaları geçici ihracatla ilgili talepleri konusunda herhangi bir merciden izin almadan sözleşmenin noter onaylı bir örneği ile doğrudan ilgili gümrük müdürlüğüne müracaat ederek çıkış işlemlerini yapabilmektedirler. Geçici ihracat işlemlerinde çıkış beyannamesinin İhracatçı Birliklerince onaylama zorunluluğu olmadığından Finansal Kiralama firmalarının İhracatçı Birliklerine üye olma zorunluluğu da bulunmamaktadır. (Ancak uygulamada bazı gümrük müdürlükleri zorunlu olmamasına rağmen beyannamenin ilgili birlikten onaylanmasını isteyebilmektedirler)

TRANSİT TİCARET

Alış ve satış bedelleri arasında lehte fark olmak üzere Türkiye gümrük hattı dışından satın alınan malların yine Türkiye gümrük hattı dışına kiralanan transit ticaret hükümleri kapsamında değerlendirilmektedir.

Serbest bölgeler Türkiye gümrük hattı dışı sayıldığından serbest bölgelerden diğer ülkelere veya diğer ülkelerden serbest bölgelere yapılacak kiralama işlemleri de transit ticaret hükümlerine tabidir.

Transit ticaret talepleri için doğrudan aracı bankaya müracaat edilir. Aracı bankaya finansal kiralama sözleşmesi ile kira ödeme planının ibraz edilmesi gerekmektedir. Ayrıca düzenlenecek olan "transit ticaret formu" üzerine "finansal kiralama yolu ile transit ticaret" notunun konularak finansal kiralama sözleşmesinin tarih ve sayısının kaydedilmesi gerekmektedir.

GEÇİCİ İHRACAT VE TRANSİT TİCARETTE KAMBİYO TAAHHÜDÜNÜN KAPATILMASI

Geçici ihracat ve transit ticaret yolu ile yapılan finansal kiralama işlemlerinde, kira bedellerinin sözleşmede belirtilen süreleri izleyen 30 gün içinde yurda getirilerek bankalar veya özel finans kurumlarına satılması zorunludur. 50.000 ABD Doları tutarındaki terkin hesaplamasında kira bedellerinin tamamı dikkate alınmaktadır.

Kira bedellerinin süresi içerisinde yurda getirilmemesi durumunda oluşacak kur farkı Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu’na yatırılır.

Kiracının satın alma hakkı bulunmayan finansal kiralama sözleşmesi çerçevesinde yapılan ihracatta ihraç edilen malların sözleşme süresi sonunda getirilmeyerek satılması halinde süre bitiminden itibaren 90 gün içinde ihraç bedelinin getirilerek bankalara satılması zorunludur.

Kiracının satın alma hakkı bulunmayan finansal kiralama sözleşmeleri çerçevesinde yurt dışı edilen mallar yurda geri getirileceğinden bu işlemde elde edilen kira bedelleri hizmet bedeli döviz olarak kabul edilmekte ve ihracatçının serbest tasarrufuna bırakılmaktadır.

Avrupa'nın En Büyükleri Belirlendi

Avrupa Leasing Federasyonu Leaseurope'un 2001 yılında leasing sektöründe Avrupa'nın en büyük şirketlerini belirlediği çalışması tamamlandı. Yaklaşık 150 şirketin veri gönderdiği rapora göre, 2001 yılında 6,7 milyar Euro işlem hacmiyle Almanya'dan KG-Allgemeine Leasing ilk sırada yer aldı. İkinci sırada ise 5,6 milyar Euro işlem hacmiyle Hollanda'dan De Lage Landen Leasing , üçüncü sı-

rada ise 5,5 milyar Euro işlem hacmiyle Fransız BNP Paribas Lease grup yer alıyor. Şirketlerin işlem hacimlerinde uluslararası konsolide rakamları dikkate alınıyor. Aktif büyüklüğünde ise (toplam net leasing işlemleri) ilk sırada yine KG-Allgemeine Leasing ikinci ve üçüncü sırada ise BNP Paribas Lease Group ve İngiltere'den Lloyds TSB Leasing yer almakta.

2001 İşlem Hacmi Sıralaması			
	Şirket İsmi	Ülke	İşlem Hacmi (milyon Euro)
1	KG Allgemeine Leasing Gmbh & Co (KGAL)	Almanya	6.700
2	De Lage Landen International BV	Hollanda	5.611
3	BNP Paribas Lease Group	Fransa	5.598
4	ING Lease Holding	Hollanda	4.441
5	Daimler Chrysler Services Leasing GmbH	Almanya	3.929
6	Locat S.p.A.	İtalya	3.845
7	Volkswagen Leasing GmbH	Almanya	3.840
8	Societe Generale Vendor Services	Fransa	3.700
9	FCE Bank plc	İngiltere	2.554
10	VR Leasing AG	Almanya	2.478

2001 Aktif Büyüklüğü			
	Şirket İsmi	Ülke	İşlem Hacmi (milyon Euro)
1	KG Allgemeine Leasing Gmbh & Co (KGAL)	Almanya	30.600
2	BNP Paribas Lease Group	Fransa	12.953
3	Lloyds TSB Leasing Ltd.	İngiltere	11.000
4	De Lage Landen International BV	Hollanda	10.621
5	ING Lease Holding	Hollanda	8.766
6	Societe Generale Vendor Services	Fransa	8.160
7	Locat S.p.A.	İtalya	6.914
8	Deutsche Immobilien Leasing GmbH (DIL)	Almanya	6.700
9	Daimler Chrysler Services Leasing GmbH	Almanya	6.501
10	Volkswagen Leasing GmbH	Almanya	5.990

Leaseurope & Eurofinas Yıllık Kongre ve Çalışma Toplantısı Eylül Ayında Salzburg'da Yapıldı

Avrupa Leasing Federasyonu Leaseurope ile Tüketici Finansman Şirketleri Federasyonu Eurofinas'ın ortaklaşa her yıl düzenlemekte olduğu kongre bu sene 22-24 Eylül tarihleri arasında Avusturya'nın Salzburg şehrinde düzenlendi. Kongreye Türkiye adına Fider Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı ve Koçlease Genel Müdürü Hamit Aydoğan katıldı.

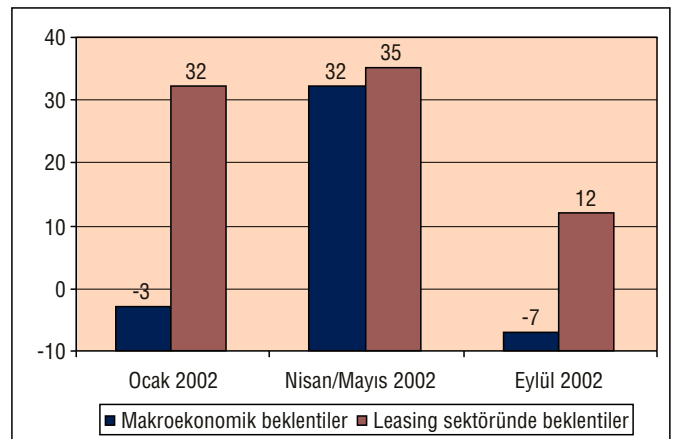
Avrupa'dan çok sayıda profesyonelin yer aldığı Kongrede; fiyatlamada kar marjları, Euro'ya dönüşüm ve etkileri, Uluslararası Muhasebe Standartları, Sermaye Yeterliliği Rasyosu (Basel II) gündemde bulunan konulardı. Ayrıca program dahilinde, Avrupa Otomobil Forumu ile Türkiye'nin de içinde yer aldığı Orta ve Doğu Avrupa Ülkeleri Leasing Çalışma Grubu Toplantısı yapıldı.

Avrupa Leasing Sektöründe Beklentiler Eylül Ayında Düştü

Avrupa çapında 100'den fazla leasing şirketinin, sektördeki gelecek 3 aydaki beklentilerini baz alarak Leaseurope tarafından yılda 4 kez yapılmakta olan "European Leasing Barometer" çalışmasının üçüncüsü Eylül ayında yayımlandı. Bu çalışmaya göre, leasing sektöründeki beklentiler Ocak ve Mayıs dönemine göre daha olumsuz. Ancak bu görüş, genel ekonomiyle ilgili beklentilerin olumsuz olmasından kaynaklanıyor. Bu olumsuzluğun sebepleri arasında, Uluslararası piyasalarda da yer alan Avrupa leasing şirketlerinin, hisse senedi piyasalarındaki düşüşler, kayda değer sayıda iflaslar ve Orta Doğu'da artan tansiyona bağlı global kriz ortamının etkileri mevcut. Herhalükarda leasing sektörü ülkelerindeki ekonomik gidişattan daha olumlu bir leasing sektörü beklentisi içinde. Yani leasing şirketleri ekonomideki oldukça kötü şartlara rağmen, kendi aktivitelerinin aynı oranda etkilenmeyeceği düşüncesi içindeler.

Ekteki tabloda leasing şirketlerinin, genel ekonomik koşullar ve leasing sektörü açısından gelecek 3 aylık

dönemde hangi oranda güven ortamında gördüklerini gösteren çalışma yer almaktadır.

Banka Dışı Mali Kurumları Düzenlerken...

Ahmet BULDAM*

IMF desteğine temel olan Orta Vadeli Program'daki yapısal politikalar arasına şimdi Leasing şirketlerini ilgilendiren bir politika da eklendi. Hükümetin Temmuz sonunda IMF'e verdiği, üçüncü gözden geçirmeye ilişkin Niyet Mektubu'nun 23. maddesinde:

'Mali kuruluşların denetiminin güçlendirilmesi ve konsolide denetimin yaygınlaştırılması çabaları devam edecektir'

başlığı altında üç tedbir konulmuş. Bu tedbirlerin ilki şu:

'Bankacılık dışı mali kurumların (sigortacılık şirketleri hariç) denetimi Hazine Müsteşarlığı bünyesinden BDDK'ya devredilecektir. Birçoğunun sahibi bankalar olmasına rağmen, söz konusu kuruluşların denetiminden halihazırda Hazine Müsteşarlığı sorumlu bulunmaktadır. Konsolide denetimin daha kolaylaştırılmasını teminen söz konusu şirketlerin denetim sorumluluğunu 1 Temmuz 2003'ten geçerli olmak üzere BDDK'ya devreden bir kanun taslağı 2003 yılı Mart ayı sonuna kadar Meclis'e sevk edilecektir.'

Tedbir, mektubun 'Yapısal Politikalar' çizelgesinde 64. madde olarak yer aldı. Böylece IMF'den aldığımız desteğin koşullarından biri haline geldi.

Uzman mali kuruluşların denetiminin bir kamu kurumundan bir başkasına devri tabii ki başlı başına bir 'yapısal politika' sayılmaz. Ama bankaların 'konsolide denetimi' yapısal bir politika. Değindiğimiz tedbirin gerekçesi bankaların konsolide denetimindeki bir boşluğu doldurmak. Bu ana fikir uygulamaya nasıl yansiyacak? Bankacılık dışı mali kurumlar için neler değişecek? Denetim sorumluluğu ile at başı gitmesi gereken düzenleme sorumluluğu nasıl kullanılacak? Ne gibi düzenlemeler düşünülüyor? Bu konularda henüz elimizde bir ipucu yok. Tedbirin öngördüğü kanun tasarısı - taslağı - ilgili sektörlerle görüşülürken bu konular aydınlanabilir.

Mali kurumlardan sorumlu kamu otoritesi (geçen yıla kadar Hazine Müsteşarlığı) bugüne kadar yaptığı düzenlemelerde önceliği -haklı olarak- bankacılık sektörüne verdi. Bu yaklaşıma göre bankacılık alanı dışında kalan faaliyetlerin denetlenmesi ve düzenlenmesi şöyle dursun, yakından izlenmesi bile öncelikli bir konu sayılmadı. BDDK'nın kurulmasından sonra banka dışı mali kurumlar için yeni bir belirsizlik ortamı doğmuştu. BDDK'nın bankacılık alanı dışındaki kurumlarla ilgilenip ilgilenmeyeceği sorusu, son Niyet Mektubu'na kadar askıda duruyordu.

Şimdi, bu belirsizliğin giderilmesi çok olumlu bir adım oldu. Bu alanda yeni bir yasal düzenleme kararlaştırılması ve bunun bir takvime bağlanması da son derece olumlu. Şimdi artık gelecekte Türkiye ekonomisinin finansmanında banka dışı uzman kurum-

ların alacağı rolü tartışmamız gerekiyor.

Mali sektör ülke ekonomisinin çöküntüden sıyrılıp yeniden büyüme rayına oturmasında kilit rol oynayacak. Uzman mali kurumlar ise mali sisteme derinlik ve etkinlik kazandıran vazgeçilmez organlar. Öyleyse bu kurumların önünü açacak tedbirleri, sisteme en çok katkıyı yapmalarını sağlayacak bir düzenleme modelini tartışmanın da tam zamanıdır. Bu amaçla, çağımızda düzenleme ve denetlemenin rolü ışığında sistemi yeni bir mantığa oturtmanın, yeri ve zamanıdır.

Çağımızda Mali Sektörün Düzenlenmesi ve Denetlenmesi

Günümüzde en liberal siyasal rejimlerde bile devlet ekonomik faaliyetin çeşitli alanlarını düzenleyip denetliyor (İngilizce'de regulation sözcüğü hem düzenleme hem denetleme işlevlerini kapsıyor. Aşağıda 'düzenleme' deyimini her iki yönüyle kullanıldı). Amaç: serbest piyasaların toplum yararına çalışması. Günümüzde mali sistemi ilgilendiren düzenleyici otoriteler dört ana konuya odaklanıyor:

- Rekabeti ve tüketiciyi korumak (ülkemizde Rekabet Kurulu ve Tüketiciyi Koruma Kurulu'nun görevi)
- Sermaye piyasalarında saydamlığı korumak (ülkemizde Sermaye Piyasası Kurulu'nun görevi)
- Mali sistemi 'sistemik' riskten korumak (ülkemizde Merkez Bankası'nın görevi)
- Mali kurumların 'basiretli' ve 'tedbirli' çalışmasını sağlamak (ülkemizde BDDK ve Hazine Müsteşarlığı'nın görevleri)

Burada öncelikle BDDK'nın görev alanı olan dördüncü işleve odaklanacağız. Ancak konumuz dışında kalan ilk iki işlevi yürüten otoritelerin mali kurumları da kapsadığını unutmamak gerek.

BDDK'nın ve Hazine Müsteşarlığı'nın yürüttükleri işleve uluslararası terminolojide 'Prudential Regulation' deniyor. (Türkçe'de 'Prudence' deyiminin tam karşılığı yok. En yakın karşılık, kullanılmadığı için eskimekte olan 'basiret' sözcüğü) Bu gereksinim, mali hizmetlerle ilgili bilginin taraflar arasında 'asimetrik' yani dengesiz paylaşımından doğuyor. Nedir bu asimetri?

Alış-veriş hukuku, satın alan tarafın alacağı malı ya da hizmeti 'bilerek' alması esasına dayanır. Bu, alanla satanın aynı bilgiye sahip olması (çağdaş deyimıyla 'saydamlık') demek. Bazı mal ve hizmetlerde ise bu olanaksız. Sözgelimi uçağa binmeden ya da ilacı almadan 'yoklayamazsınız'. Aynı şekilde banka veznesine yatan küçük tasarrufunuzun, biriken sigorta primlerinizin ne kadarı kasadadır, kalanı da ne gibi risklere girip çıkmaktadır, bilemezsiniz. Borçlunuz bir banka teminat mektubu getirirse, mektubun karşılığı olup olmadığını bilemezsiniz. Gerekli bilgiyi alamazsınız,

alsanız da incelemek için ne gücünüz yeter, ne beceriniz. Bu durumda o işi herkes adına yapacak bir kamu otoritesi gerekir.

Bankalar Kanunu'nun BDDK'yı kuran hükmü (Madde 3) de öncelikle aynı ana fikre dayanıyor:

'... Kurum, tasarruf sahiplerinin haklarını ve bankaların düzenli ve emin bir şekilde çalışmasını tehlikeye sokabilecek ve ekonomide önemli zararlar doğurabilecek her türlü işlem ve uygulamaları önlemek, kredi sisteminin etkin bir şekilde çalışmasını sağlamak üzere gerekli karar ve tedbirleri almak ve uygulamakla yükümlü ve yetkilidir.'

Zaten BDDK da kendi misyonunu şöyle tanımlıyor:

'Tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerini korumak, bankaların ve özel finans kurumlarının piyasa disiplini içerisinde sağlıklı, etkin ve dünya ölçeğinde rekabet edebilir bir yapıda işleyişi için uygun ortamı yaratmak ve bu sayede ülkenin uzun vadeli ekonomik büyümesine katkıda bulunmak.'

Leasing'in Durumu

Görüldüğü gibi, halkın tasarruflarını ödünç alan mali kurumlar için 'basiret' otoritesinin işlevi çok açık. Peki, kaynaklarını toptancı mali piyasalardan alan uzman kurumlar için de durum aynı mı? Kuşkusuz, hayır!

Leasing şirketlerine kaynak sağlayan en büyük kesim toptancı kurumsal bankacılık piyasaları. Bu piyasalardaki kreditorler borçlulardan bilgi almak ve bu bilgiyi değerlendirmek için gerekli her türlü kapasiteye sahiptirler. Zaten çoğu, borç verdikleri leasing şirketlerinden daha büyük kurumlardır. Bu ilişkide 'asimetri' yoktur.

Mali sistem derinleştikçe leasing şirketleri belki daha çok VDMK ve tahvil-bono piyasalarına yönelecekler ama orada da sermaye piyasaları otoritesinin düzenleme alanına girmiş olacaklar.

Öyle ise, leasing sektörü tüm mali kurumlarla beraber 'basiret ve tedbir otoritesi'ne tabi tutulurken ne düşünüldü? Acaba mali sistemi 'sistemik riskten koruma' işlevinde Merkez Bankası'na destek olmak mı düşünüldü? Bu seçenek de akla uygun değil. Çünkü mali sistemde 'bulaşıcı' risk yaratan kurumlar, ya mevduat ya da ödemeler alt-sistemlerinde rol oynayan kurumlardır. Leasing şirketlerinin böyle bir rolü yok. Sözgelimi, birkaç tanesi batsa bile sistem sarsılmaz. Ayrıca sektör, Merkez Bankası'nın 'konsolide risk' sistemine üç yıldır bilgi besliyor ve yaklaşık on yıldır da kendi geliştirdiği negatif bilgi sistemini çalıştırıyor.

Öyleyse BDDK banka dışı mali kurumları düzenleme yetkisini hangi yasal çerçeveye göre devir alıp kullanabilir? Bu sorunun yanıtı tedbirin gerekçesinde var. Kurul

bu işlevi banka-dışı kurumlar için değil, bankalar için üstleniyor. Bu kurumlar BDDK kapsamına alınınca bankaların konsolide denetimi 'güçlenecek' ve 'yaygınlaşacak'.

Amaç Güçlü ve Yaygın Denetim Mi?

Bu yazı kaleme alındığında, basında çıkan bir haber henüz yalanlanmamıştı (1 Eylül günkü Hürriyet gazetesi). Bu habere göre BDDK, kimi bankaların, leasing ve factoring şirketlerini 'batık kredi parkı' olarak kötüye kullandıklarını keşfetmişti. Kurul bu bankalara yaptırım uygulamak istemiş ama 'ilgili şirketler Hazine'nin denetiminde olduğu için' bunu yapamamıştı. Bunun üzerine Kurul bu işlevi Hazine'den devralmak istemişti. Müsteşarlık ta 'benim de zaten bunu yapacak kadrom kalmamıştı' diyerek, yetkiyi Kurul'a devretmeyi hemen kabul etmişti.

Yalanlanmaya bu haber, adı geçen tüm taraflar için olumsuz izlenimler yaratıyor. Bankaların ve kurdukları mali kurumlara atfedilen davranış şekli üzerinde fazla durmayalım. Müsteşarlığın bugünkü kritik görev ve sorumlulukları yürütecek olanaklara sahip olduğunu biliyoruz. Peki Kurul'un bankacılık konusunda devrim niteliğinde kararlar alırken tam bir konsolide denetim yapma yetkisine ve olanağına sahip olmadığı doğru mudur?

Kanımcı Kurul'un sahip olduğu yetkiler, bankaların konsolide iştirakleri ile ilgili bilgi almaya yeterlidir. Kurul'un kullandığı denetim yöntemi, mali iştiraklerdeki varlık kalitesini görmeye yetmiyorsa bunun için yeni yasaya ihtiyaç olmadığını düşünüyorum. Banka mali iştiraklerinin konsolide raporlamaları ve denetimleri için bir düzenleme yapılır. Kurul farklı mali ürünler için donuk alacak tanımları yapar. Bankaların konsolide sermaye yeterliliği raporlamasının bu tanımlara göre yapılmasını duyurur. Uymayan bankalara da yaptırım uygular.

Sonuç

Bu tedbir eğer bankacılık dışı mali kurumları 'bankacılığın uzantısı' olarak gören bir yaklaşımla yürütülürse, sağlıksız sonuçlar verebilir. Ancak, atılan adımın yönü olumludur. Somut eleştirileri somut hazırlıklar açıklandıktan sonra yapılmalı.

Halen hiçbir bankacılık grubuyla sermaye bağı olmayan çok sayıda uzman mali kurum var. Bu alan, her türden yerli ve yabancı sermaye için çekici bir alan olarak düzenlenmeli. Yurt dışındaki örnekler de bu yönü gösteriyor.

Mali sistemin gücünü ve etkinliğini yükseltmek için mevduat kabul eden kurumları yakından izlemek denli önemliyse, bankacılık dışı mali kurumları gereksiz kısıtlamalarla boğmamak da aynı derecede önemli.

*Yönetim Danışmanı /
FİDER Eski Başkanı

Serbest Bölge'de Finansal Kiralama

SERBEST BÖLGELER :

Serbest bölgeler, bir ülkenin milli sınırları içerisinde fakat ithalat vergileri ile ticaret politikası önlemlerinin ve kambiyo mevzuatının uygulanması bakımından gümrük sınırları dışında , ekonomik faaliyetlerin teşvik edildiği, dış ticaret ve gümrük ile ilgili yasa ve kısıtlamaların kısmen ya da tamamen farklılaştırılması veya uygulama dışı bırakılması için oluşturulmuş bölgeler olarak tanımlanmaktadır. Serbest bölge oluşturulmasında amaç, ihracat için yatırım ve üretimi arttırmak, yabancı sermaye ve teknoloji girişini hızlandırmak, ekonominin girdi ihtiyaçlarını ucuz ve güvenli bir şekilde temin etmek, dış ticaret ve finansman imkanlarından daha fazla yararlanmaktır.

Serbest Bölge Faaliyetleri :

Serbest bölgenin fiziki özelliklerine göre, üretim, alım-satım, depo işletmeciliği, montaj-demontaj, bakım-onarım, işyeri kiralama, sergileme, paketleme, bankacılık, sigortacılık, finansal kiralama, kıyı bankacılığı, müşavirlik, mühendislik gibi konular başta olmak üzere, Serbest Bölgeler Genel Müdürlüğü'nce uygun görülen ve çevre kirliliği yaratmayan her türlü sanayi, ticaret ve hizmet faaliyetlerinde bulunulması mümkündür.

Serbest Bölgelerde Sağlanan Teşvik ve Avantajlar :

- Serbest Bölgeler sadece ithalat vergileri ile ticaret politikası önlemlerinin ve kambiyo mevzuatının uygulanması bakımından gümrük hattı dışında sayılır. Bu bölgelerde vergi, resim, harç, gümrük ve kambiyo mükellefiyetlerine dair mevzuat hükümleri uygulanmaz. Serbest Bölgelerde mal ve hizmetlere ilişkin faaliyetler Katma Değer Vergisinden istisna edilmiştir.
- Serbest bölge faaliyetlerinden elde edilen kazanç ve gelirler hiç bir izne ve vergiye tabi olmaksızın yurtdışına veya Türkiye'ye transfer edilebilir.
- Türkiye'deki tam ve dar mükellef gerçek ve tüzel kişilerin serbest bölgelerdeki faaliyetleri dolayısıyla elde ettikleri kazanç ve iratlar, Türkiye'nin diğer yerlerine getirildiğinin kambiyo mevzuatına göre tevsiki halinde de gelir ve kurumlar vergisinden muaftır.
- Serbest dolaşımdaki eşyanın hariçte işleme rejimi kapsamında serbest bölgelerde işlenmesini müteakiben Türkiye'ye ithalinde tam muafiyet uygulanır.
- İşçi ücretlerinden SSK primi dışında herhangi bir kesinti yapılmaz.
- Serbest bölgeler ile Türkiye'nin diğer yerleri arasında yapılacak ticaret, dış ticaret rejimine tabidir. Bu nedenle,

Av.Perihan Şenses/BNP-Ak-Dresdner Leasing

Türkiye'den serbest bölgeye satılan mallar ihracat rejimine, serbest bölgeden Türkiye'ye satılan mallar ise ithalat rejimine tabi olup, serbest bölge kullanıcıları Türkiye'den ihrac fiyatına (KDV'siz) mal ve hizmet satın alabilirler. Diğer taraftan, serbest bölge ile diğer ülkeler ve serbest bölgeler arasında dış ticaret rejimi uygulanmaz.

- Bir serbest bölgenin faaliyete geçmesinden itibaren 10 yıl süre ile grev ve lokavt uygulanmaz.
- Fiyat, kalite ve standartlarla ilgili olarak kamu kurum ve kuruluşlarına kanunlarla ve diğer mevzuatla verilen yetkiler serbest bölgelerde uygulanmaz.
- Serbest bölgelerdeki faaliyetlerle ilgili her türlü ödemeler dövizle yapılır.
- Serbest bölgede sağlanan teşvik ve avantajlardan yerli ve yabancı tüm firmalar eşit olarak faydalanırlar.
- Malların serbest bölgede kalış süresi konusunda bir kısıtlama bulunmamaktadır.

Serbest Bölgelere İlişkin Yasal Düzenlemeler :

3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu 15.06.1985 tarihinde yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girmiştir. Bu Kanun, Türkiye'de serbest bölgelerin kurulması, yer ve sınırlarının tayini, yönetimi, faaliyet konularının belirlenmesi, işletilmesi, bölgelerdeki alt yapı ve tesislerin teşkili ile ilgili hususları kapsar.

Bu kanunla birlikte 1993 yılına kadar her bir Serbest Bölge için ayrı bir yönetmelik çıkarılmış ancak daha sonra bu uygulamadan vazgeçilerek, 21520 no'lu 10.03.1993 tarihli Resmi Gazete'de "Serbest Bölgeler Uygulama Yönetmeliği" standart nitelikte bir yönetmelik olarak uygulamaya konulmuştur.

SERBEST BÖLGELERDE FİNANSAL KİRALAMA

"Serbest Bölge'de Finansal Kiralama" başlığı altında incelenecek bu bölümde, esas olarak, kiralayan şirketin Türkiye'de, kiracının ise serbest bölgede bulunduğu, dolayısıyla kiralama konusu malın serbest bölgeye ihracının yapıldığı işlemlerden söz edilmektedir.

► Serbest Bölgeye yapılan finansal kiralama işlemleri "İhracat Leasingi" olarak kabul edilmektedir.

Serbest Bölgeler Kanunu'nun 6.maddesi ile, serbest bölgelerin gümrük hattı dışında sayıldığı, 8.maddesi ile de serbest bölge ile Türkiye'nin diğer yerleri arasında yapılacak ticaretin dış ticaret rejimine tabi olduğu belirtilmiştir. 10.03.1993 tarih ve 21520 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan "Serbest Bölgeler Uygulama Yönetmeliğinin" 30.maddesinde ise, Türkiye'den bölgeye sevk edilen malların dış ticaret rejimine tabi tutulacağı ve bu rejime göre ihraç edilmiş sayılacağı hükme bağlanmıştır. Bu nedenle, serbest bölgelere yapılacak finansal kiralama işlemleri ihracat leasingi olarak kabul edilmektedir.

► Finansal kiralama konusu malın Türkiye dışından ithali halinde, ithal edilecek malın serbest bölgeye girişi hususu Serbest Bölgeler mevzuatına göre değerlendirilmekte olup, diğer ülkeler ile serbest bölgeler arasında dış ticaret rejimi uygulanmamaktadır.

10.03.1993 tarih ve 21520 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Serbest Bölgeler Uygulama Yönetmeliği'nin 31 nci maddesi " Bölgeden Türkiye'ye sevk edilen mallar dış ticaret rejimine tabi tutulur ve bu rejime göre ithal edilmiş sayılır. Bölge ile diğer ülkeler ve Serbest Bölgeler arasında dış ticaret rejimi uygulanmaz" şeklinde düzenlenmiştir.

► Serbest Bölgede faaliyette bulunan firmalarla yapılan finansal kiralama işlemlerine ilişkin kira ödemelerinde vergi tevkifatı yapılmaz.

Vergi kanunları, kural olarak, serbest bölgede faaliyet gösteren kişi ve kurumlara uygulanmaz. Ayrıca, 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu'nun 6.ncı maddesinde, serbest bölgelerde vergi, resim, harç, gümrük ve kambiyo mükelleflerine dair mevzuat hükümlerinin uygulanmayacağı ve Türkiye'deki tam ve dar mükellef gerçek ve tüzel kişilerin serbest bölgedeki faaliyetleri dolayısıyla elde ettikleri kazanç ve iratların, Türkiye'nin diğer yerlerine getirildiğinin kambiyo mevzuatına göre tevsiki halinde gelir ve kurumlar vergilerinden müstesna olduğu hükme bağlanmıştır. Bu nedenle, Türkiye'de faaliyette bulunan bir finansal kiralama şirketinin, serbest bölgede faaliyet gösteren bir şirket (kiracı) ile yapacağı finansal kiralama işlemleri nedeniyle kiracı

tarafından yapılacak ödemelerden, kiracının sözleşme hükümlerinden ilgili serbest bölgede yararlanması kaydıyla, gelir vergisi tevkifatı yapılmaz. Diğer yandan, finansal kiralama şirketinin, sözü edilen faaliyeti nedeniyle elde ettiği kazançlar (kira gelirleri), Kurumlar Vergisinden müstesnadır.

► Serbest Bölgelere yapılacak finansal kiralama işleminde, 4 yıllık finansal kiralama süresi sonucunda malın satılmaması durumunda, yurda getirilmesi zorunludur.

4458 sayılı Gümrük Kanununun 168/1 nci maddesinde, serbest dolaşımda bulunan eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesinden ihraç edildikten sonra üç yıl içerisinde yeniden serbest dolaşıma girmesi halinde ve beyan sahibinin talebi üzerine, ithalat vergilerinden muaf tutulacağı, üç yıllık sürenin, beklenmeyen haller veya mücbir sebeplerle uzatılabileceği belirtilmektedir. Diğer taraftan 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu'na göre finansal kiralama sözleşmelerinin süreleri en az 4 yıl olarak belirlenmiştir. Gümrük Müsteşarlığı, 4458 sayılı Gümrük Kanununun; "Müsteşarlık gerektiğinde ihraç eşyasının cinsine, niteliklerine ve ihracatın özelliğine göre ihracatın daha kolay yapılmasını sağlayacak usul ve esasları belirlemeye yetkilidir" şeklindeki 150/4 ncü maddesinin verdiği yetkiye istinaden 2.10.2000 tarihli, 2000/51 sayılı Genelgesi ile, finansal kiralama sözleşmelerinin sürelerinin en az 4 yıl olarak belirlenmesi zorunluluğunu göz önüne almak suretiyle, konuya şu şekilde bir çözüm getirmiştir: Bu çözüme göre; yurt dışına geçici çıkışı yapılacak olan finansal kiralama konusu eşya için; finansal kiralama sözleşmesinin noter onaylı bir sureti ile çıkış yapılacak gümrük idaresine müracat edilecek ve inceleme bu gümrük idaresi tarafından sonuçlandırılacaktır. Finansal Kiralama Kanunu uyarınca yurt dışına geçici çıkışı yapılacak eşyanın yurt dışında kalma süresi, (finansal kiralama sözleşmesinin Kanundan kaynaklanan en az 4 yıl süreli olma şartı, 4458 sayılı Gümrük Kanununun 168/1 nci maddesine göre mücbir sebep kabul edilerek) sözleşmede belirtilen kiralama süresine (4 yıl) paralel olarak uzatılacaktır. Gümrük idaresince de, mükellefinden alınacak taahhünamedeki süre 4 yıl ile sınırlı tutulacaktır.

► Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karara ilişkin 91-32/5 sayılı Tebliğin 20. nci maddesine göre, finansal kiralama yoluyla yapılan ihracatta, ihracat bedellerinin finansal kiralama sözleşmelerinde belirtilen süreleri izleyen 30 gün içinde yurda getirilerek bankalar veya özel finans kurumlarına satılması zorunlu olup sözkonusu bedeller ihracat döviz niteliğindedir.

İhracat bedelinin tahsiline ilişkin

usul ve esaslar Kambyo mevzuatına göre belirlenmektedir. Aynı Tebliğin 21. maddesinde, ihracatçının sorumluluğu belirtilmiş; 22.nci maddede ise "mücbir sebep" halleri düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre, ihracat bedelinin süresi içinde yurda getirilmesini engelleyen mücbir sebeplerden birinin varlığı halinde, ihracatçıya üçer aylık dönemler halinde ek süre verilmektedir. Ayrıca, sayılı mücbir sebep halleri dışında kalan haklı durumlarda da , ek süre talepleri Hazine Müsteşarlığı tarafından değerlendirilmektedir. "İhtilaf halinde dava açma" hali de, Tebliğ'de, mücbir sebep halleri içerisinde sayılmıştır. Mücbir sebep hallerinden birinin varlığı göz önünde bulundurularak 100.000 USD'na kadar olan noksanlıklarda Hazine Müsteşarlığı Kambyo Müdürlükleri tarafından ihracat hesapları kapatılabilmektedir. Serbest bölgeye yapılan finansal kiralama işlemlerinde, kira bedellerinin vadesinde ödenmemesi halinde, kiracıya gönderilecek ihtarnameye dayalı olarak Hazine Müsteşarlığından ek süre talebinde bulunulması gerekmektedir. Dava açma hali devam ettiği sürece ek süre talebi Hazine Müsteşarlığı tarafından, mücbir sebep kavramı içerisinde yer alması nedeniyle, uygun bulunacaktır. Dava sonucunda para tahsil edilemezse, bu durumda, Hazine Müsteşarlığı'ndan terkin talebinde bulunulması mümkündür.

➤ **Serbest Bölgelere yapılan finansal kiralama sözleşmeleri, finansal kiralama şirketinin bulunduğu yer ikamet noterliğinde özel sicile tescil edilirler.** Finansal Kiralama Kanunu'nun 8.maddesinde, sözleşmelerin düzenleme şeklinde noterlikçe yapılacağı, taşınır mala dair sözleşmelerin, kiracının ikametgahı noterliğinde özel sicile tescil edileceği, yurt dışında yerleşik kiralayıcı şirketin Türkiye'de şubesinin bulunmaması durumunda, sözleşmelerin Hazine Müsteşarlığı tarafından tescil edileceğine dair hükümler bulunmaktadır. Diğer yandan, sözü edilen maddede, Türkiye'den yurt dışına yapılacak finansal kiralama işlemlerine ilişkin sözleşmelerin tescilinin kimin tarafından yapılacağına dair bir hükme yer verilmemiştir. Hazine Müsteşarlığı 21.05.1996 tarih ve 20019 sayılı yazısı ile, bu konuya açıklık getirmiş ve serbest bölgelere yapılacak finansal kiralama işlemleri ile ilgili olarak düzenlenecek sözleşmelerin de, kiralayıcı şirketlerce, kiralayıcı şirketin ikametgahı noterliğinde özel sicile tescil edilmesi gerektiğini belirtmiştir.

➤ **Serbest bölgelere yapılan finansal kiralamalarda, bir kısım mallar açısından, finansal kiralama sözleşmesinin süresi dört yıldan kısa olarak düzenlenebilmektedir.** 8 Temmuz 1992 tarih ve 21278 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan "Finansal Kiralama İşlemlerinde Sü-

re ve Sınırın Tespitine Dair Yönetmelik " de ve Hazine Müsteşarlığının 7.12.1995 tarih ve 22925 sayılı yazısı ile dağıtımı yapılan Genelgesinde, bir kısım malların teknolojik niteliği veya ekonomik yararlanma ve işletme süresi itibarıyla kullanımının dört yıldan kısa olduğu belirlenmiş ve bu mallara ilişkin akdedilen finansal kiralama sözleşmesi sürelerinin dört yıldan kısa olabileceği hüküm altına alınmıştır. Bu çerçevede, Türkiye'den serbest bölgelere yapılan kiralamalarda da, söz konusu Yönetmelik ve Genelge kapsamındaki mallardan oluşturulan finansal kiralama sözleşmelerinin süreleri iki yıldan kısa olmamak kaydı ile dört yıldan kısa düzenlenebilmektedir.

➤ **Türkiye'den yurtdışına ya da serbest bölgelere yapılacak kiralamalar için mal veya kira tutarı bakımından finansal kiralama mevzuatında bir sınırlama bulunmamaktadır.** Finansal Kiralama Kanunu'nun 6. maddesinde, finansal kiralama bedelinin ve ödenme dönemlerinin taraflarca kararlaştırılacağı, bu bedellerin sabit veya değişken olabileceği, kiraların Türk Lirası veya Merkez Bankası'nca alım satımı yapılan döviz cinsinden belirlenebileceği, yurt dışından yapılacak finansal kiralamalarda ise, kiralama bedelinin yıllık 25.000 ABD Doları karşılığı Türk Lirası'ndan az olamayacağı belirtilmektedir. Yurt dışından yapılan kiralamalar için yıllık kira bedelinin sözkonusu maddede belirlenen tutarın altına düşmeyeceği öngörülmüş iken, Türkiye'den yurtdışına ya da serbest bölgelere yapılacak kiralamalar için mal veya kira tutarı bakımından finansal kiralama mevzuatında bir sınırlama bulunmamaktadır.

➤ **Serbest bölgeler sadece, ticaret politikası önlemlerinin ve kambyo mevzuatının uygulanması bakımından gümrük hattı dışında olup; adli ve idari yargı açısından Türkiye'nin diğer bölgeleri ile aynı statüye tabidir.** Finansal kiralama şirketlerinin serbest bölgelere yapmış oldukları finansal kiralama işlemleri nedeniyle, yargıya yansıyan ihtilaflarının sayısı henüz çok az olduğu gibi, bu konuda Yargıtay denetiminden geçmiş bir Mahkeme kararı da bulunmamaktadır. Sorununun, finansal kiralama konusu malın "ihtiyati tedbir" yoluyla veya nihai mahkeme kararıyla, kiracıdan alınıp, Türkiye'nin diğer bölgelerine getirilmek üzere serbest bölgeden çıkarılması esnasında yaşanabileceği düşünülmektedir. İhtiyati tedbir kararı veya nihai mahkeme kararının "geçici ihraç" süresi dışında kalan bir tarihte uygulanması halinde, malın serbest bölgeden çıkarılması için, öncelikle millileştirilmesi, diğer bir deyişle Dış Ticaret ve Gümrük mevzuatına uygun işlem görmesi ve muafiyet nedeniyle ödenmemiş olan vergi / harçların ödenmesi söz konusu olabilecektir.

Sektörün Nisan-Haziran Dönemi Verileri Umut Vaadediyor

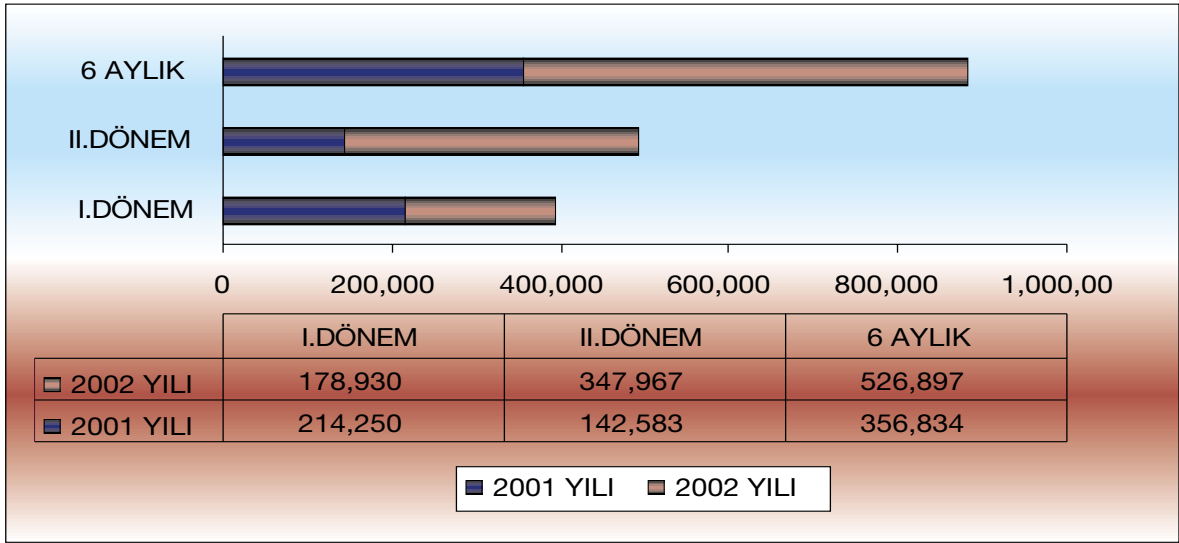
Leasing sektörünün 2002 yılı II.dönem (Nisan-Mayıs-Haziran) işlem hacmi 348 milyon USD olarak gerçekleşti. İlk dönem (3 aylık) işlem hacmi 178,9 milyon USD olan sektörde II.dönem rakamlarının I.dönemin hemen hemen 2 katına (% 95 artış) çıktığı görülmekte. I.dönem 3214 olan işlem adeti ise II.dönem 5031 adet olarak gerçekleşti.

Sektörün 2000 yılında 1,6 milyar USD olan işlem hacmi 2001 yılında yaşanan krizin etkisiyle USD bazında % 55

işlem hacminin % 41'ini tekstil makineleri ile üretim ekipmanları oluşturmaktadır. Özellikle tekstilde işlem hacmi önemli ölçüde arttı. 2001 yılının tamamında 88 milyon USD tutarında tekstil makinası finanse eden sektör, 2002 yılı sadece 6 aylık dönemde işlem hacmini 114 milyon USD'na çıkardı.

Üretim ekipmanları da geçen sene aynı döneme göre % 32 artış kaydetti ve sektör ilk 6 ayda 107 milyon USD tutarında makine yatırımını finanse etti. Mal grupları bazın-

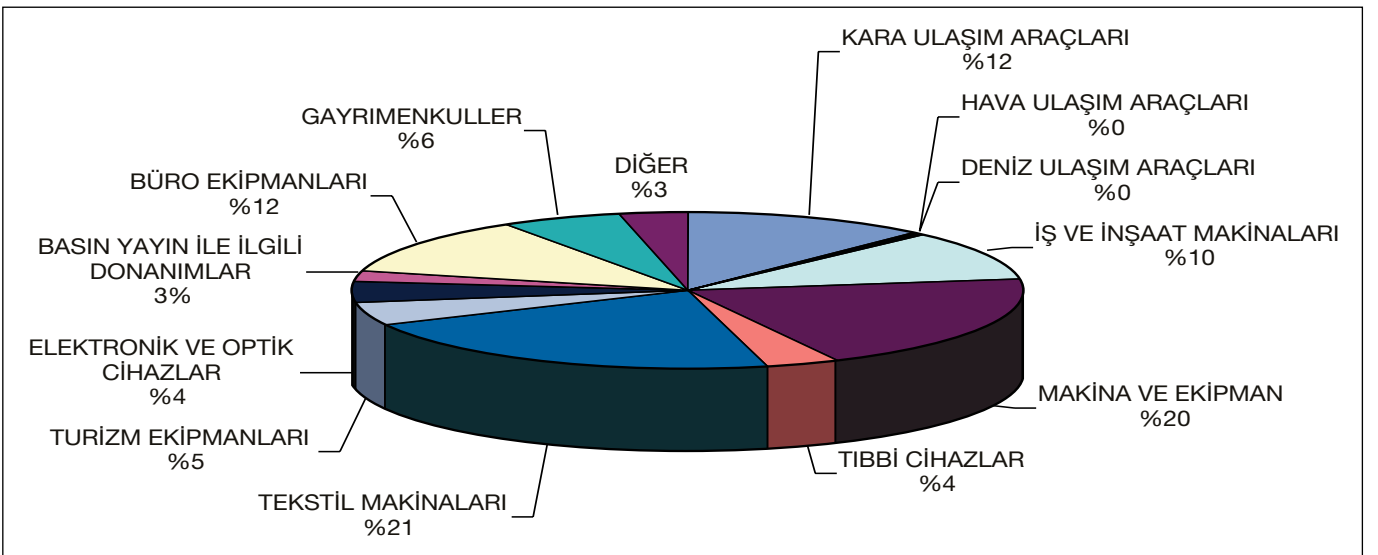
2001-2002 Çeyrek Dönemler İşlem Hacmi Karşılaştırması (000 Usd)

daralarak 732 milyon USD'a düşmüştü. 2002 yılının ilk çeyreğinde ivme kaydedemeyen leasing işlemleri, ikinci çeyrekte ilk çeyreğin 2 katına çıktı. 2002 yılı ilk 6 ayda 526,9 milyon USD'ye ulaşan işlem tutarıyla, geçen sene aynı döneme göre % 48 artış kaydeden leasing şirketleri, böylece 2000 yılı 6 aylık işlem hacmini yakalamış görünüyorlar.

da basın yayın ve ofis ekipmanları dışında hemen hemen tüm sektörlerde bir önceki seneye göre artış gerçekleşti. Kara ulaşım araçları geçen senenin iki katından fazla artış göstererek toplamdaki payını % 10'dan % 12'ye çıkardı. Bunların dışında hava ulaşım araçlarında hiç işlem gerçekleşmedi, gayrimenkul leasinginde ise işlem takriben aynı seviyeyi korumuştur.

2002 Yılı 6 Aylık İşlem Hacmi / Mal Grupları Bazında Dağılım

İtalya'da Leasing

Müge KARIŞMAN

İtalya'da sözleşme hukuku Medeni Kanun hükümleri "Yükümlülükler" bölümünde yer almaktadır. Ancak leasing sözleşmeleri Medeni Kanunda özel olarak tanımlanmış bir sözleşme tipi değildir. Kanunda, sözleşmelere uygulanan genel hükümlerin yer aldığı bölümden sonra, satış sözleşmeleri, kredi sözleşmeleri, müteahhitlik sözleşmeleri ile sipariş, acentalık v.b. konulardaki özel hükümler yer alır. Bu sözleşmeler "tipik sözleşmeler" olarak geçer.

Medeni Kanun, İtalya'da 1942 yılında, şimdiki anlamda leasing sözleşmelerinin bilinmediği (en azından İtalya'da) bir dönemde yürürlüğe girmiştir. Bu günkü anlamda leasing uygulamalarının başladığı tarih ise 1960'lı yıllardır.

Bu dönem içinde, leasing işlemlerini Medeni Kanun'da tanımlanan sözleşme tiplerine benzeten yaklaşımlar mevcut olmuştur. Ancak genel yaklaşım; leasing sözleşmelerinin, leasing işlemlerine yönelik koruma unsurları içeren "atipik" sözleşmeler olduğudur. Böylece, leasing sözleşmeleri, Medeni Kanun hükümleri çerçevesinde sözleşme özerkliğinin olduğu dolayısıyla kiralaayan ve kiracının serbest olarak sözleşme şartlarını belirlediği kontrat tiplerine girmektedir. Taraflar, meşru hakları çerçevesinde Kanunun amir hükümlerini, kamu düzenini ve ahlaki değerleri ihlal etmeyen şartlar içeren sözleşmeler yapabilirler. Yine de, mahkemelerin leasing sözleşmelerindeki uyumsuzlukları, leasing işlemlerini adi kiralama, mülkiyetin saklı tutulduğu kredi sözleşmeleri veya banka kredileri sınıflandırmasına dayandırarak çözmeye çalıştığı davalar olmuştur.

LEASING SÖZLEŞMELERİ :

En çok uygulanan sözleşme tipleri, finansal ve operasyonel leasing sözleşmeleridir. Her iki tip leasing işleminde de kiralaayan ekipmanın malikidir.

Operasyonel leasing (Locazione operativa) : Adi kira sözleşmeleridir. Kiralaayan malın malikidir ve genellikle malın üreticisi veya satıcısıdır. Kiralaayan malın bakım-onarımını sağlamakla birlikte, masrafları kiracıya aittir. Sözleşme süresi çoğunlukla 1 yıldır. Süre sonunda genellikle daha düşük kiralara yer aldığı bir sözleşmeyle yenilenir veya yeni bir ekipman için yeni sözleşme yapılır. Ekipman maliyetinin bir kısmı tahsil edilir ve satın alma opsiyonu içermez. Feshedilebilir tipte kontratlardır.

Finansal Leasing (Locazione finanziaria) : Finansal leasing işlemleri en çok yapılan kontratlardır. Tanımı şöyledir ; "Kiracının seçimi ve talebi üzerine kiralaayan tarafından satın alınan veya leasing işlemi için özel siparişle üretilen taşınır ve taşınmaz malların konu olduğu, kiracının malla ilgili tüm riskleri üstlendiği ve süre sonunda sözleşme başında belirlenen değer üzerinden malı satın alma opsiyonuna sahip olduğu işlemlerdir. Bu tip işlemler, malın bedelinin tamamının kiralara amorti edildiği işlemlerdir.

Satış ve Geri Kiralama : Satıcı ve kiracının aynı olduğu bu tip leasing işlemleriyle ilgili herhangi bir hüküm olmamasına rağmen, yakın zamana leasing uygulamaları kapsamında görülmemektedir. Ancak şimdilerde çok sayıda mahkeme bu tip işlemleri bir leasing ilişkisi olarak görmektedir.

LEASING ŞİRKETİ KURMAK İÇİN KOŞULLAR :

1991'e kadar İtalya'da leasing işlemleri yapan kurumlar için bir sınırlama veya koşul bulunmamaktaydı. 1991 yılında ise "Karapara Aklanması Önlenmesine" yönelik bir Kanun yayımlanarak, finansal sistemin ve nakit para veya çek gibi benzer enstrümanların kullanımını sınırlayan hükümler getirildi. Bu düzenlemenin içine finansal leasing yapan kuruluşlar da dahil edilerek, bu kuruluşların kuruluş ve işleyişine ilişkin bir takım şartlar getirildi. (Kanun No:197)

Bu düzenlemeye göre, finansal leasing işlemleri sadece finans kurumları statüsündeki kuruluşlar tarafından yapılabilir. Leasing işlemi yapan kuruluşlar en az 1 milyar İTL (yaklaşık 660 milyar TL) ödenmiş sermaye ile A.Ş. ya da Ltd.Şti. statüsünde kurulurlar. 197 no.lu Kanuna göre finansal leasing yapacak kuruluşlar, Hazine'deki sicile kaydolurlar. Hazine'de bu tescilli Merkez Bankası'na bildirilmektedir. Ayrıca, kuruculara aranan şartlar ile bazı raporlama yükümlülükleri mevcuttur.

Finansal leasing şirketleri, sermaye yeterliliği gibi bankalara uygulanan şartlara tabi değildir ancak, bankacılık otoritelerinin, banka yan kuruluşu olan finansal leasing şirketleri üzerinde dolaylı denetimi söz konusudur. Çünkü bankalar iştirakleriyle denetim amaçlı konsolide olmak zorundadır.

İtalya'da operasyonel leasing yapmak için herhangi bir şekle tabi olmak gerekmemektedir.

MUHASEBE VE VERGİLENDİRME :

İtalya'da muhasebe ve vergi uygulamaları "Hukuki Mülkiyet" anlayışını esas alır. Dolayısıyla leasing işlemlerinin tümünde (finansal ve operasyonel leasing) kiralayan ekipmanı sabit kıymetlerinde göstererek amortisman ayırır. Vergi uygulamaları, muhasebe uygulamalarını izler.

Finansal leasingte, kiralayan sabit kıymet için sözleşme süresi içinde ve eşit miktarlarda amortisman ayırabilir. Ancak bunun sağlanabilmesi için gayrimenkullerde kira süresi en az 8 yıl, taşınır mallarda ise ekipmanın ekonomik ömrünün en az yarısı olmalıdır¹ Bu esasen finansal leasing işlemlerine sağlanmış bir teşvihtir. Örneğin 3 yıllık bir bilgisayar leasinginde, kiralayan her yıl % 33 amortisman ayırabilecektir. Oysa leasing dışı işlemlerde, bilgisayar için yıllık % 20 amortisman ayrılabilir. Hızlandırılmış amortisman uygulanmasına izin verilmez.

¹-Ticari amaçlı olmayan kara ulaşım araçları ve gezinti teknelerinde bu kapsama girmemektedir.

Kiracı kira ödemelerinin tamamını gider yazabilir. Ancak istisna olarak, şahsi kullanım amaçlı 2000 cc üstü otomobiller, turistik gezinti amaçlı kara, deniz ve hava araçları için yapılan işlemler ile şirket personeli tarafından kullanılan sabit kıymetler için yapılan finansal leasing sözleşmelerinde, kiralar gider olarak kaydedilemez.

SEKTÖRÜN GENEL YAPISI :

Leasing işlemleri, İtalya'da 1961 yılında American Industrial Leasing Italia şirketiyle başladı. 1960 ve 1970'li yıllarda leasingin sabit kıymet finansmanındaki payı oldukça azdı. Ancak, 1970'lerin ortasından itibaren leasing aktiviteleri hızla artmaya başladı. Bunun nedenleri arasında enflasyonun artışı, banka fonlarının yetersizliği ve yatırımcıların leasingin avantajlarından haberdar olmaya başlaması sayılabilir.

İtalya'da tahmini olarak leasing aktivitesinde bulunan 1000 kadar şirket bulunmaktadır ancak bunların 50 kadarı büyük leasing şirkettir. Sektörde iki adet leasing birliği mevcuttur. 1-Associazione tecnica delle Società Finanziarie (ASSILEA) Üyelerinin tamamı leasing şirkettir. 2-A.TE.FI ise faktoring ve diğer finansal şirketleri de kapsamaktadır. Bu kurumlardan ASSILEA, Leaseurope üyesidir.

Assilea (İtalyan Leasing Birliği) nin 102 üyesi mevcuttur ve üyelerinin işlem hacmi İtalya'daki toplam leasing hacminin % 95'ini temsil etmektedir.

Sektörde faaliyet gösteren leasing şirketleri 3 kategoriye bölünebilir: 1-Banka veya banka yan şirketleri 2-Üretici/Satıcı yan şirketleri (captive) 3-Bağımsız leasing şirketleri

Banka veya banka iştiraki olan leasing şirketleri piyasa hacminin % 89'una sahiptir. İkinci büyük grup ise % 7 payla üretici yan şirketlerdir (captive). Bu şirketler genel olarak otomobil veya diğer araçların leasinginde (Örn ; Fiat) bazıları da bilgisayar leasinginde (Örn; Olivetti) yoğunlaşmışlardır. Bağımsız leasing şirketleri ise işlem hacminde sektörün % 4'ünü temsil etmektedir.

İtalya, leasing işlem hacmiyle geleneksel olarak Avrupa'da ilk dört sırada yer almaktadır. 2001 yılında ise leasing işlemlerinde % 20 artış gerçekleştirerek, ilk defa

LEASING ŞİRKETLERİNİN PROFİLİ

Adet

	Adet
	102
Faaliyet alanına göre	
Sadece araç leasingi yapanlar	23
Sadece gayrimenkul leasingi yapanlar	2
Sadece ekipman leasingi yapanlar	7
Her iki tip işlemi yapanlar	70
Profiline göre	
Bağımsız şirketler	16
Satıcı orijinli şirketler	52
Bankaların yan kuruluşları	13
Banka veya banka statüsünde olanlar	21
Ortaklık yapısına göre	
Tamamı veya çoğunluğu yerel olanlar	78
Yabancı şirketlerle ortaklık kuranlar	1
Uluslararası şirketlerin şubeleri	23

Fransa'yı geçmiş ve İngiltere ile Almanya'dan sonra üçüncü sıraya yerleşmiştir.

İtalya, Avrupa ülkeleri arasında gayrimenkul leasinginde en büyük hacme sahip ülkedir ve her sene çok önemli oranlarda artış göstermektedir. Mesela 1999 yılında gayrimenkul leasinginde % 70'in üzerinde artış gerçekleşmiştir. 2001 yılında ise bir önceki seneye göre artış oranı % 39 olmuş ve gayrimenkul finansmanının toplam leasing işlemleri içindeki payı % 41'e yükselmiştir. Genelde fabrika veya ticari binalara yapılmaktadır. Leasinge konu gayrimenkullerin % 90'ının inşaat halindeki binalar olduğu kaydedilmektedir.

Kara ulaşım araçlarının toplamda payı ise % 22'dir. Sektörde 23 adet sadece araç leasinginde uzmanlaşmış şirket bulunmaktadır. Kalan % 37'yi diğer ekipmanlar oluşturmaktadır olup en büyük pay üretim ekipmanlarındadır (% 31).

Ekipman sözleşmelerinin hemen hemen tamamı (% 93,5) 2 yıldan uzun vadeli (2-5 yıl arası) sözleşmelerden oluşmaktadır. Gayrimenkul leasinginde ise sözleşme süresi genel olarak 8 yıldır.

İtalya (milyon Euro)	2001	2000	Değişim
Ekipman	18.932	17.137	10%
Gayrimenkul	13.329	9.605	39%
Toplam	32.261	26.742	21%

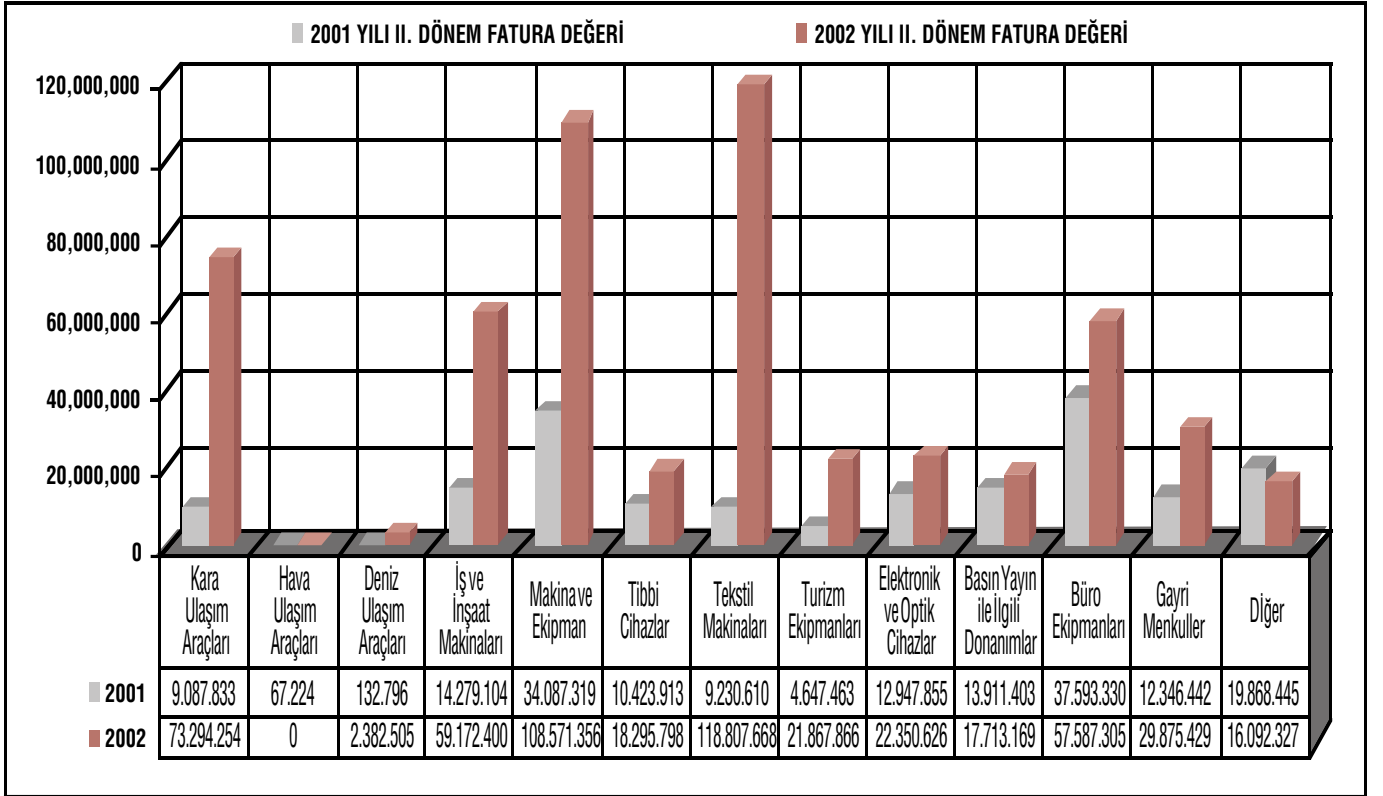
İtalya (milyon Euro)	2001	Pay %
Gayrimenkul	13.329	41%
Üretim ekipmanları	10.204	32%
Bilgisayar ve büro ekipmanları	1.392	4%
Kara ulaşım araçları	3.337	10%
Otomobiller	3.673	11%
Gemi, uçak ve demiryolu araçları	326	1%
Toplam	32.261	

FİDER 6 Aylık İstatistik Sonuçları

FİDER -Finansal Kiralama İşlemlerinin Mal Gruplarına Göre Dağılımı (Ocak-Haziran 2002)

MAL GRUPLARI	II. DÖNEM(01.04.2002-30.06.2002)			2002 YILI 6 AYLIK TOPLAMI			2001 YILI 6 AYLIK TOPLAMI		
	Milyon TL	Bin USD	Dağılım %	Milyon TL	Bin USD	Dağılım %	Milyon TL	Bin USD	Dağılım %
Kara Ulaşım Araçları	73.294.254	46.710	13.42	94.239.086	62.366	12.00	18.428.752	16.407	4.64
Hava Ulaşım Araçları	0	0	0	0	0	0	647.105	622	0.16
Deniz Ulaşım Araçları	2.382.505	1.518	0.44	2.382.505	1.518	0.30	754.931	716	0.19
İş ve İnşaat Makinaları	59.172.400	37.710	10.84	81.299.853	54.250	10.35	39.300.369	35.915	9.89
Makine ve Ekipman	108.571.356	69.191	19.88	158.732.420	106.687	20.21	81.983.294	74.141	20.64
Tıbbi Cihazlar	18.295.798	11.660	3.35	27.403.438	18.468	3.49	18.458.778	16.194	4.65
Tekstil Makinaları	118.807.668	75.715	21.76	169.378.143	113.516	21.57	48.265.093	45.616	12.15
Turizm Ekipmanları	21.867.866	13.936	4.01	36.396.823	24.797	4.63	11.792.453	10.711	2.97
Elektronik ve Optik Cihazlar	22.350.626	14.244	4.09	32.541.354	21.861	4.14	21.050.888	18.275	5.30
Basın Yayın ile İlgili Donanımlar	17.713.169	11.288	3.24	21.212.178	13.904	2.70	23.611.843	20.609	5.94
Büro Ekipmanları	57.587.305	36.700	10.55	90.578.578	61.361	11.53	70.302.996	62.059	17.70
Gayrimenkuller	29.875.429	19.039	5.47	46.019.230	31.107	5.86	32.397.946	29.503	8.15
Diğer	16.092.327	10.255	2.95	25.198.705	17.062	3.21	30.284.506	26.066	7.62
GENEL TOPLAM	546.010.703	347.966	100	785.382.313	526.897	100	397.278.954	356.834	100
İŞLEM ADEDİ	5.034			8.246			2.766		

Not: FİDER Üyesi Şirketlerin Yurtiçi Kiralama İşlemlerini Göstermektedir.

Fider Finansal Kiralama Derneği'nin
Yayın Organıdır

Eylül-Ekim 2002 Sayı: 5

www.fider.org.tr

e-mail: fider@fider.org.tr

FİDER Finansal Kiralama Derneği Adına Sahibi : Dursun AKBULUT

Genel Yayın Yönetmeni : Berrin AVCILAR

Yazı İşleri Müdürü : Müge KARIŞMAN

Adres : Nispetiye Cad. Levent İş Merkezi No: 6 Kat: 2 80600 1. Levent-İST.

Tel: (0212) 284 53 10 (pbx) Fax: (0212) 281 66 47

Yapım ve Baskı: Lebib Yalkın Matbaası Tel (0212) 269 64 48